

Nové pohledy na úkoly ozbrojených sil

V současném období se musíme stále častěji zamýšlet nad úkoly Armády ČR a ozbrojených sil vůbec. Je to dáno především vývojem vojensko-politické situace ve světě i v Evropě, která ztratila svůj vyhraněný konfrontační charakter a více je orientována na spolupráci i mezi státy dříve proti sobě nesmiřitelně stojícími. To nám dává určité garance, že globální konflikt v současné době světu nehrozí a i v blízké budoucnosti je málo pravděpodobný. Rovněž vztahy s našimi bezprostředními sousedy a teritoriálně blízkými státy nenaznačují, že bychom se měli v tomto směru příliš znepokojovat.

Přesto existují určitá ohniska napětí - rizikové oblasti, která jsou vyvolána především nízkou ekonomickou úrovní nebo zaostalostí některých regionů, což může přerůst v nepokoje nebo i ozbrojenou činnost vůči jiným státům. Jestliže se k těmto problémům přidruží i náboženská a národní nesnášenlivost, může dojít i k regionálním ozbrojeným konfliktům, které mohou vážně ohrožovat bezpečnost i jiných blízkých států. Typickým příkladem je jugoslávská krize, kterou doposud neúspěšně řeší OSN a také další evropské bezpečnostní instituce. To však není jediná riziková oblast. Těchto oblastí je více, zejména ve východoevropském a asijském prostoru, na Blízkém a Středním východě a také v severní Africe.

Z toho je možno usoudit, že bezprostřední vojenské ohrožení našemu státu nehrozí a pravděpodobně nedojde ani ke globálnímu konfliktu v blízké době, přestože určitá rizika ohrožení existují.

Z těchto hrubých závěrů se asi vycházelo i při transformaci naší armády, která z hlediska jejího rozsahu a času je velmi náročná a samozřejmě znatelně ovlivňuje připravenost armády k jejímu použití. Současně se však musíme v těchto nových podmínkách zamýšlet i nad **úkoly ozbrojených sil** a jejich posláním.

Ozbrojené síly jako složka státní moci byly v minulosti určeny především k ozbrojené obraně státu a ochraně jeho obyvatelstva proti vnějšímu nepříteli. Jejich vnitřní úloha, která byla také stanovena zákonem, byla důležitá, ale nebudu ji v tomto článku dále rozebírat. Ke splnění úkolu obrany státu byly ozbrojené síly cílevědomě cvičeny a připravovány. Jedním ze základních požadavků byla masovost a branná připravenost širokých vrstev obyvatelstva, což bylo vyvoláno hrozbou globální války a naší geografickou polohou hraničního státu.

Přestože politické prostředky při řešení krizí a sporů mají přednost před vojenskými, nelze použití ozbrojených sil při obraně proti vnějšímu protivníkovi vyloučit a je rozhodujícím posláním každé armády i nyní. Důležité je správně vyhodnotit všechna možná rizika ohrožení a připravit si určité scénáře postupu při jejich řešení, zejména stanovit pravděpodobnost jejich vzniku. Obecně v současné době platí, že pravděpodobnost vzniku vojenského ohrožení našeho státu je menší než pravděpodobnost ohrožení nevojenského.

Tento závěr nám umožňuje v současné době provádět i transformaci armády z velkého kolosu na vytváření malých, pohyblivých jednotek, vyzbrojených lehkými, ale účinnými zbraněmi využitelnými k efektivní obraně státu. Kromě toho tato nová organizační struktura umožňuje zapojit naši armádu do mírových iniciativ OSN, a tak zviditelnit naši republiku v očích celého světa. V případě skutečného vojenského ohrožení je třeba mít připraveny možnosti k rozšíření malé mírové armády využitím mobilizačního potenciálu státu.

Z toho podle mého názoru vyplývají i **nové přístupy pro stanovení úkolů ozbrojených sil**. Tyto přístupy musí vycházet z nové vojensko-politické reality. Především ze zapojení Armády ČR do projektu Partnerství pro mír a její účasti v mírových silách OSN k udržení, nastolení nebo budování míru v krizových oblastech. K řešení nejrušnějších možných ekologických, živelních katastrof a dalších nevojenských ohrožení. Všechnu tuto činnost a přípravu naší armády k ní bychom mohli zahrnout pod pojem **mírové nebo nevojenské operace**.

V případě ohrožení státu nebo vzniku krize bude nezbytné všemi dostupnými prostředky zabránit ozbrojenému konfliktu, což bude vyžadovat rozpracovat novou formu **operace na odvrácení ozbrojeného napadení**. Východiskem pro tuto operaci by mohl být Plán odvrácení napadení. Půjde zejména o demonstraci síly a odhodlání armády i politického vedení bránit naši republiku. Důraz by měl být položen na využití mobilizačních možností státu a demonstraci kvalitní vycvičenosti armády i možností její výzbroje a bojové techniky.

V neposlední řadě bude nezbytné stanovit úkoly ozbrojeným silám pro vedení **válečných operací** jak samostatně, tak v součinnosti s mezinárodními spojeneckými bezpečnostními silami.

Z toho vyplývá, že ozbrojené síly se musí intenzivně připravovat k plnění úkolů v míru, v době ohrožení státu, ale i v případě vedení ozbrojeného konfliktu.

K tomu, aby se ozbrojené síly mohly takto připravovat, měly by být budovány s těmito záměry:

- ◆ obranné zaměření s vybavením výlučně konvenčními, ale vysoce účinnými zbraněmi,
- ◆ vysoká flexibilita - schopnost reagovat v širokém spektru nebezpečí a ohrožení včetně obrany státu před vnějším útokem nebo ochrany před nevojenským ohrožením,
- ◆ odpovídat vývojovým tendencím a výstavbě ozbrojených sil v sousedních státech,
- ◆ zabezpečovat, aby jejich připravenost odpovídala možné účasti na mezinárodních akcích k udržení a zachování míru,
- ◆ vykonávat preventivní, intervenční a pořádkové funkce,
- ◆ být schopny spolupůsobit se zahraničními jednotkami, zejména států NATO,
- ◆ úroveň vycvičenosti by měla odpovídat možným **mírovým i válečným operacím a operacím k odvrácení napadení**.

To znamená, že takto vybudované ozbrojené síly musí být schopny plnit úkoly při nevojenských ohroženích, jako jsou živelní pohromy a ekologické katastrofy při ohrožení lidských životů a hospodářských statků. Musí být připraveny plnit úkoly v součinnosti s policií, zejména v případech hromadné teroristické činnosti nebo hromadné ilegální a násilné migrace obyvatelstva cizího státu.

Současně však v případě ozbrojeného konfliktu proti našemu státu musí být připraveny a vycvičeny k vedení operací na odvrácení napadení i obranných operací jak samostatně, tak v součinnosti se spolupůsobilými silami spřátelených států.

To je velmi rozsáhlá škála úkolů, které by měli velitelé, štáby i vojska zvládnout. Vzhledem k poměrně velkému mobilizačnímu úkolu nelze zapomínat na přípravu záloh. Jejich vycvičenost by měla dosahovat nejméně úrovně mírových jednotek.

Plnění úkolů ozbrojených sil bude dosahováno různými způsoby. Rozhodující jsou:

- obrana (obránná operace - její příprava a vedení),
- boj na zdrženou,
- protiúder (protiútok),
- ochrana a obrana důležitých prostorů, objektů,
- ochrana a obrana vzdušného prostoru,
- asistence při dodržování bezpečnosti a pořádku v příhraničním prostoru nebo v jiných lokalitách v součinnosti s policií.

* * *

V závěru bych chtěl zdůraznit, že období transformace již pomalu končí. Nastává etapa usilovného výcviku a přípravy velitelů, štábů i vojsk k plnění uvedených úkolů. K tomu je nezbytné vytvořit předpisy, učební programy i připravit velitele zejména na nejnižších stupních. A to bude velmi složitý úkol, jehož splnění bude ještě obtížnější než v současné době realizovaná transformační opatření. Příprava ozbrojených sil byla vždy směřována na válku, kde je jasné, kdo je přítel a kdo nepřítel. Od toho byly odvozeny i metody výcviku, které jsou uplatňovány i dnes. V současnosti však potřebujeme vycvičit jednotky k vedení mírových nebo i protiteroristických operací, kdy nejde tak jednoznačně identifikovat protivníka. K tomu bude nezbytné doplnit stávající předpisy nebo zpracovat nové. Zpracovat nové metodiky přípravy velitelů a štábů k těmto otázkám.

Zkušenosti z mírových misí armád ukazují, že vojska jsou dobře připravena k vedení bojových činností, ale již méně na vojenské operace vedené v těsné spolupráci s obyvatelstvem. Tyto operace vyžadují zcela jinou psychologii přístupu ke každému plněnému úkolu. Nedokonalá připravenost jednotek na zcela odlišný přístup k plnění úkolů v mírových misích může mít v konečné fázi negativní vliv na úspěch celé akce. Podobně bude nezbytné připravit jednotky i při činnosti likvidace následků ekologických katastrof nebo živelních pohrom.